

УДК 336.645.2

О. В. Валентієва

кандидат економічних наук, доцент

Кременчуцький інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету

В. Г. Гноєвий

кандидат економічних наук, доцент

Кременчуцький інститут Дніпропетровського університету ім. А. Нобеля

ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ФАКТОРИНГУ У РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

У статті розглянуто можливості застосування факторингових операцій для вирішення проблеми фінансування потреби підприємств у оборотному капіталі. Наголошено на доцільності використання факторингу в зовнішньоторговельних операціях як заходу стимулювання економічного зростання через активізацію експорту.

Ключові слова: факторинг, факторингова компанія, дебіторська заборгованість, фінансування, кредитування.

I. Вступ

Сучасний етап розвитку національної економіки характеризується значними рестрикційними тенденціями у сфері кредитно-фінансових відносин. Пошук суб'єктами господарювання можливих варіантів поповнення оборотних коштів в умовах їх нестачі супроводжується суттєвими складнощами, що з'являються на цьому шляху.

Питання факторингових послуг розглянуто у працях багатьох українських економістів, як-от: О. А. Брегеда, І. О. Бланк, І. В. Вітвіцька, О. Д. Вовчак, Л. М. Гутко, В. І. Грушко, О. Д. Заруба, Н. І. Костіна, А. Ф. Мельник, О. І. Пилипченко, М. І. Савлук, В. М. Федосова, Г. Є. Шпаргало та ін. Більшість дослідників висвітлюють як світовий, так і український досвід факторингових послуг, проте малодослідженим залишається питання використання факторингу в умовах економічної кризи, що й зумовлює актуальність дослідження.

II. Постановка завдання

Метою статті є висвітлення можливості застосування факторингу для активізації економічної діяльності суб'єктів господарювання в Україні.

III. Результати

Дорожнеча банківського кредиту й відсутність альтернативних джерел фінансування примушують підприємства звертатись до таких видів фінансових послуг, які в менш складні часи були поза їх увагою. У таких умовах значно зростає доцільність використання факторингу як засобу, який реально може допомогти ліквідувати взаємні неплатежі й скоротити виробничо-комерційний цикл.

Факторинг значно спрощує розрахунки між партнерами: продавець може отримати

гроші відразу після поставки, а в покупця є можливість узгодити з продавцем прийнятний час відстрочки платежу. Продавець при цьому може здійснювати поточну діяльність, обслуговування клієнтів.

Факторинг має перевагу перед звичайним кредитуванням щодо економії часу учасників угоди. І ця перевага набуває конкретне матеріальний вираз. Особливо це вигідно дрібним бізнесменам, продукція підприємств яких веде на ринку особливо жорстку конкурентну боротьбу з імпортними товарами.

Як відомо, найбільш ефективно управління дебіторською заборгованістю можливе лише при здійсненні незалежного й безперервного контролю над станом боргу. Але не всі компанії можуть дозволити собі витрати на окремий відділ, який здійснюватиме контроль своєчасного погашення дебіторської заборгованості. Тому факторингова компанія контролює стан переданої дебіторської заборгованості клієнта, перевіряє репутацію та платіжну дисципліну боржника, стежить за тим, щоб борг сплачувався своєчасно й у повному обсязі. В обов'язки факторингової компанії входить надання клієнту звітів про стан дебіторської заборгованості, що дає змогу більш ефективно використовувати робочий час персоналу [3].

В Україні факторинг часто плутають з класичним кредитуванням. На відміну від класичного кредиту, факторингове фінансування надається негайно після подання відповідних документів і не вимагає цільового використання. Воно може збільшуватися пропорційно збільшенню обсягів продажів клієнта, що істотно підвищує рівень оборотності дебіторської заборгованості. До того ж факторинг є безстроковим і вимагає підтвердження ліміту лише раз на рік [4].

Перевагами факторингу як інструменту фінансового менеджменту є:

- зростання ліквідності;
- підвищення прибутку й рентабельності;
- трансформація дебіторської заборгованості в готівку;
- зниження залежності від термінів платежів дебіторів;
- розширення товарообігу;
- вивільнення оборотних коштів внаслідок підвищення їх оборотності;
- підвищення якості розрахунків;
- вдосконалення фінансового планування [1].

Додаткові вигоди постачальника, який користується факторинговими послугами:

- економія на витратах на банківське кредитування (витрати на оформлення кредиту та застави, відсотки, витрати на мобілізацію коштів на погашення заборгованості за кредитом);
- економія за рахунок можливості придбання товару у постачальників за нижчою ціною внаслідок можливості скорочення терміну оплати;
- захист від втрат у разі неоплати або не своєчасної оплати боргу дебіторами;
- економія на оплаті додаткових робочих місць робітників, які супроводжують дебіторську заборгованість та залучають кошти для фінансування підприємства;
- поліпшення платіжної дисципліни дебіторів, оскільки, як показує практика, дебітори більш акуратно платять клієнтам, коли знають, що їх зобов'язання передане банку;
- захист від втрачених вигод від втрати клієнтів внаслідок неможливості надання конкурентних термінів відстрочки платежу та підтримання достатнього рівня асортименту у разі недостатності обігових коштів;
- захист від втрат, пов'язаних з відсутністю або нестачею неупередженого контролю за продажами і платежами [1].

Якщо компанія вирішила скористатися факторинговим обслуговуванням, найкращим рішенням буде використання отриманих додаткових коштів з метою розширення продажів. Якщо обсяг продажів клієнта зростає, це негайно призводить до нового зростання обсягу фінансування з боку банку в межах факторингового обслуговування.

В умовах значного знецінення національної валюти цілком логічним є подальша активізація зовнішньоекономічної діяльності українських підприємств. Тому для України більшого значення набуває експортний факторинг. Застосування експортного факторингу допомагає збільшити оборотний капітал фінансування експорту. Факторингові компанії надають послуги з бухгалтерського обліку, перевірки кредиту, страхування кре-

диту від безнадійних боргів, надання готівкових коштів під рахунки-фактури (75–85% від їх номіналу) з гарантією виплати залишку протягом встановленого часу. Дуже вигідний експортний факторинг підприємствам, що мають проблеми з грошовими потоками.

За допомогою експортного факторингу можна здійснювати експортну торгівлю на умовах відкритого кредиту з гарантією ризику. Інкасування реалізується через міжнародні мережі факторингових компаній, що дає змогу уникнути витрат на послуги агентств за кредитами, ведення кредитної документації, знизити витрати на заробітну плату, заощадити на управлінських витратах. Також скорочується термін кредитування. Експортний факторинг забезпечує нові джерела фінансування, коли закінчується кредитування за банківським овердрафтом.

Основна перевага використання експортером факторингу полягає в тому, що з'являється можливість працювати з клієнтами за кордоном на умовах відкритого рахунку, пропонувати умови торгівлі, подібні тим, на яких клієнт працює з українськими постачальниками. Таким чином, виключено непорозуміння при роботі з переказними векселями.

Прогнозоване зростання популярності факторингу серед українських експортерів пояснюється тим, що:

- експортний факторинг здійснюють фактор-фірми різних країн, що входять в те чи інше об'єднання факторингових компаній;
- фірма-постачальник, отримавши частину суми за поставлений товар, відразу ж після відвантаження може направити її в обіг;
- фактор-фірма інформує експортера про фінансове становище потенційного покупця.

Таким чином, підприємство-експортер може, не витрачаючи даремно час і гроші, розширити виробництво під конкретного імпортера того чи іншого товару. Крім того, українські підприємства з різною формою власності отримують й інші переваги: при здійсненні перших операцій потрібне надання певних гарантій, але при подальшій роботі потреба в них відпадає. Клієнт фактор-фірми, який позитивно зарекомендував себе, набуває додаткової рекомендації при роботі із закордонними партнерами.

При отриманні міжнародного статусу фактор-фірми український фактор-банк стає для іноземних фактор-фірм гарантом безпеки бізнесу, беручи на себе зобов'язання з оплати іноземній компанії відвантаженого в Україну товару.

У нинішній непростій ситуації на ринку банківських послуг України, коли можливості кредитування істотно ускладнені, попит на факторинг істотно виріс. Водночас реально цей продукт пропонують клієнтам не більше 8–10 банків. Зокрема, на початок 2015 р. на

ринку банківського факторингу працювало 8 банків з 25 лідерів ринку. Рік тому великих факторів було десять.

Що ж стосується тарифів, слід визнати, що ставки 10–12% річних залишилися далеко в минулому. Найпоширеніша мінімальна ставка за операціями факторингу на початок 2015 р. становить 23% річних. Однак численні переваги цього виду фінансових послуг все ж істотно компенсують досить великий відсоток.

З нетарифних умов факторингу відзначимо явне посилення вимог до одержувачів фінансування, що значно звужує список користувачів цього виду послуг. Насамперед, це необхідний рівень прибутковості роботи компанії, яка звертається до надавача факторингових послуг. Зокрема, деяким банкам-факторам бажано наявність чотирьох фінансово позитивних останніх кварталів плюс не менше позитивну ділову репутацію. Таке обмеження в нинішніх умовах відсіває 99% потенційних клієнтів.

Іншою вимогою є обов'язкова для клієнта регулярність угод, які виступають об'єктом факторингу. Це, по суті, означає фокусування банку на великому мережевому ритейлі. У цей ряд обмежень можна віднести й вимогу до мінімального числа дебіторів. Зокрема, Райффайзен Банк Аваль видає факторингове фінансування лише за умови, якщо участь у здійсненні поставок беруть не менше п'яти дебіторів.

Крім того, необхідна наявність річного або дворічного досвіду роботи компанії-клієнта в цій торговій сфері та тривалого досвіду співпраці з цими дебіторами [2].

IV. Висновки

Підводячи підсумок, можна констатувати, що:

- українська економіка потребує впровадження нових управлінських інструментів;
- менеджмент вимагає інновацій, які враховують особливості нових економічних умов;

- факторинг може стати одним з інструментів менеджменту, що сприятиме стабілізації української економіки та її розвитку відповідно до специфіки сучасного етапу;
- факторинг має великий потенціал в експортних операціях;
- об'єктами внутрішнього факторингу можуть стати фірми малого й середнього бізнесу, які відчувають гостру нестачу оборотних коштів.

Впровадження факторингу в механізм стимулювання українського експорту дасть змогу не тільки збільшити його обсяги за рахунок залучення додаткових експортних компаній, а й підвищити валютну й економічну ефективність прискоренням оборотності фінансових коштів. Відповідно збільшаться відрахування до державного бюджету. Таким чином, факторинг може стати дієвим засобом вирішення багатьох економічних завдань господарюючих суб'єктів і стане ефективним інструментом підйому економіки.

Список використаної літератури

1. Вовчак О. Д. Факторинг : навч. посібн. / О. Д. Вовчак, Г. Є. Шпаргало, Т. Я. Андрейків. – Київ : Знання, 2012. – 247 с.
2. Кочевых О. Факторинг уже не дешевле кредита [Электронный ресурс] / О. Кочевых. – Режим доступа: <http://www.prostobiz.ua>.
3. Терновська М. О. Дослідження стану ринку факторингу в Україні [Електронний ресурс] / М. О. Терновська. – Режим доступа: <http://www.nbu.gov.ua>.
4. Шпаргало Г. Є. Факторингові операції в Україні: проблеми та перспективи [Електронний ресурс] / Г. Є. Шпаргало, Н. В. Наконечна. – Режим доступа: <http://www.nbu.gov.ua>.
5. Эксперты: украинский бизнес начал чаще использовать овердрафт и факторинг [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://factoring-finance.com.ua>.

Стаття надійшла до редакції 12.11.2014.

Валентиева Е. В., Гноевой В. Г. Использование потенциала факторинга в реализации задач финансового менеджмента

В статье рассмотрены возможности применения факторинговых операций для решения проблемы финансирования потребности предприятий в оборотном капитале. Отмечена целесообразность использования факторинга во внешнеторговых операциях в качестве меры стимулирования экономического роста вследствие активизации экспорта.

Ключевые слова: факторинг, факторинговая компания, дебиторская задолженность, финансирование, кредитование.

Valentiyeva O., Hnoyeviy V. Using the Potential of Factoring in Implementation of the Tasks Financial Management

The article considers the possibility of factoring financing to address the needs of enterprises in working capital. The high cost of bank credit and the lack of alternative sources of funding forced the company to address the following types of financial services in less difficult times were out of focus. Under these conditions significantly increases the feasibility of using factoring as a means that can really help eliminate mutual non-payments and reduce the production and commercial cycle.

In conditions of depreciation seems logical further activation of foreign economic activity of domestic enterprises. Therefore, for our country increasingly important export factoring. The use of export factoring helps to increase working capital financing exports.

The introduction of factoring in the regulatory mechanism of Ukrainian exports will not only increase its volume by attracting additional export companies, but also to increase the monetary and economic efficiency by accelerating the turnover of funds. According increase contributions to the state budget revenues.

So, factoring may be effective in solving many economic problems of businesses, it will benefit all participants factoring and will be an effective tool to stimulate economic growth.

Key words: *factoring, factoring company, accounts receivable financing, loans.*